עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' ג טוש"ע י"ד סי' פז סעיף ב:
קג ב ג ד ה ו מיי' שם הל' ו ז טור ש"ע שם סעיף ו ז:
קד ז מיי' פ"ז מהלכות תרומות הל' א:
קה ח ט מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הלכה ו:

רבינו גרשום

ונילף מיניה כו'. מאותו גדי עזים ולא גבי בשר בחלב אלא גדי בחלב אמו: תרי מיעוטי כתיבי עזים העזים. כלומר מצי למיכתב תרוייהו עזים למה כתב העזים כאן עזים אבל במקום אחר שנאמר גדי סתם אפי' פרה ורחל: גדי לרבות את החלב. כלומר שאם בישל חֵלב בחָלב עובר בלאו: גדי לרבות את המתה. כלומר בהמה שמתה מאיליה: גדי להוציא את הדם. כלומר שאם בישל דם בחלב פטור: ולא בחלב זכר. שיש לו חלב מעט וכן העידו לפנינו שראו חלב בזכר: ולא בחלב שחוטה. כלומר שהוציאו מן הדדים חלב לאחר שנשחטה: חלב ומתה מחד קרא נפקא. כלומר מתחלה היה חייב בכזית של חלב משום חלב בישלו חייב נמי משום בשר בחלב וכן במתה מתחלה היה חייב משום נבלה בכזית בישלו חייב משום בשר בחלב מחד קרא נפקא מחד גדי: דם ושליא פירשא בעלמא נינהו. כלומר ולא צריך קרא לאפוקי: מנין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה. כלומר אם לא היה טמא ואכל תרומה טמאה עובר בלאו כדאשכחן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל וכן בתרומה [א] ועכשיו כי נטמא טומאת הגוף אי איסור חל על איסור ליתי איסור מיתה וליחול על איסור לאו: שאני הכא דגלי רחמנא גדי. כלומר לרבות החלב והמתה: הא דידיה הא דרביה. כלומר דרביה [סבר] אין איסור חל על איסור:

[א] ביבמות דף עג ע"ב מבואר דבתרומה טמאה ליכא איסור לאו רק איסור עשה ועיי"ש ברש"י ד"ה מה שאין כן בתרומה ובתוס' שם ד"ה והאוכלן וצ"ע.

כאן גדי עזים הא כל מקום שנאמר גדי סתם [א]אפילו פרה ורחל במשמע ולילף מיניה כתיב קרא אחרינא [1]ואת עורות גדיי העזים כאן גדיי העזים הא כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע ולילף מיניה הוו להו שני כתובין הבאין כאחד [א]וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר תרי מיעוטי כתיבי עזים העזים אמר שמואל [ג]גדי לרבות את החלב גדי לרבות את המתה גדי [ב]לרבות את השליל גדי [ג]להוציא את הדם גדי [ד]להוציא את השליא גדי להוציא את הטמאה בחלב אמו [ה]ולא בחלב זכר בחלב אמו [ו]ולא בחלב שחוטה בחלב אמו ולא בחלב טמאה הא תלתא גדי כתיבי ואנן שיתא דרשינן קסבר שמואל [ד]איסור חל על איסור ואיסור חלב ומתה מחד קרא נפקי דם נמי לאו גדי הוא ושליא נמי פירשא בעלמא הוא פשו להו תרי חד לרבות את השליל וחד למעוטי בהמה טמאה וסבר שמואל איסור חל על איסור [ז]והאמר שמואל משום ר' [ה]אלעזר [ז]מנין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה [*]שאינו במיתה שנאמר [2]ומתו בו כי יחללוהו פרט לזו שמחוללת ועומדת איבעית אימא בעלמא איסור חל על איסור ושאני התם דמיעט רחמנא ומתו בו איבעית אימא בעלמא קסבר שמואל [ו]אין איסור חל על איסור ושאני הכא [ז]דרבי רחמנא גדי ואיבעית אימא הא דידיה הא דרביה בעא מיניה רב אחדבוי בר אמי [ח]מרב המבשל בחלב גדי שלא הניקה מהו א"ל מדאיצטריכא לשמואל למימר בחלב אמו ולא בחלב זכר זכר הוא דלא אתי לכלל אם אבל האי כיון דבא לכלל אם אסור אתמר המבשל חלב בחלב רבי אמי ורבי אסי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה לימא בהא קמיפלגי דמ"ד לוקה קסבר איסור חל על איסור ומאן דאמר אינו לוקה קסבר אין איסור חל על איסור לא דכ"ע אין איסור חל על איסור [ח]אאכילה דכ"ע לא לקי כי פליגי אבשול מ"ד [ט]לוקה חד איסורא הוא ומ"ד אינו לוקה להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בישול

כיון

אלא למאן דאמר שני כתובים כו'. טובא כתיבי אלא כל הנהו דרבקה חשיב להו כחד וכן הנהו דיהודה כחד:

עזים העזים. [פ]תימה דבחד מיעוטא סגי וכן לקמן בסוף פרקין (דף קיח:) גבי תרומת הדשן: **קסבר** שמואל איסור חל על איסור. בחנם מוחק בקונטרס זאת הגירסא דלהכי קאמר דקסבר שמואל איסור חל על איסור [ו]דאי הוה ס"ל בעלמא דאין איסור חל על איסור אלא הוה יליף מהכא לא הוה מפיק חלב ומתה תרוייהו מחד קרא אלא הוה מוקי קרא בדדמי ולאמי דמשני בסמוך דבעלמא קסבר אין איסור חל על איסור נפקי תרוייהו מחד קרא כדפירש בקונט' משום דתרוייהו מין גדי הם: **דם** לאו גדי הוא. ואם תאמר מכל מקום לא אמעיט אלא מגדי וי"ל דאפילו לא הוה כתיב אלא לא תבשל בשר בחלב אמו הוה ממעטינן דם דלא איקרי בשר כדאמר בפ' כל שעה (פסחים דף כג:) כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה אבל דמה לא קאמר שהותרה דלאו בכלל נבלה היא: **ושאני** הכא דרבי רחמנא גדי. אי לאו גדי לא הוה ילפינן שיחול איסור בשר בחלב על איסור חלב מדאמרינן סוף פרק גיד הנשה (לעיל דף קג.) יבא איסור נבלה ואיסור טרפה ויחול על איסור חלב דשאני נבלה דמטמאה וטרפה נמי משום דמחיים דכה"ג אמרינן בזבחים פרק חטאת העוף (דף ע.) והא דאמר בפ' גיד הנשה (לעיל דף קג.) דאיסור טרפה חל על איסור אבר מידי דהוה אאיסור חלב אע"ג דאבר מן החי מטמא מ"מ כיון דחלב בכרת ואפ"ה חייל עליה כל שכן אאבר מן החי:

כיון

כאן. פירש לך הכתוב שגדי זה מעזים היה: **הא.** אם לא פירש יש במשמע אף שאר בהמה מדאיצטריך ליה לפרושי: **ונילף.** גזירה שוה מיניה מה גדי האמור כאן עזים אף גדי האמור בבשר וחלב עזים הוא: **תרי מיעוטי כתיבי.** ה"א דכתיב בכל חד מיעוטא הוא: **אמר שמואל.** קרא יתירא כתיב לדרשה ודרשינן להו. ולקמן פריך תלתא קראי כתיבי ושמואל שיתא דריש: **לרבות את החלב.** שאם בשל חֵלב בחָלב ואכלו עובר משום חלב ומשום בשר בחלב: **את המתה.** שאם בשל בשר נבלה בחלב ואכלו עובר משום בשר בחלב ואף על גב דבעלמא אין איסור חל על איסור וכאן הרי קדמו איסור חלב ואיסור נבלה לאיסור בשר בחלב אתא קרא ורבינהו: **להוציא את הטמאה.** בשר בהמה טמאה שבשל אפילו בחלב בהמה טהורה: **ולא בחלב זכר.** שהיה לו חלב מועט מן הדדים כגון אם נשתנה והיו לו דדים: **ולא בחלב שחוטה.** דאמו משמע הראויה להיות אם ולא משנשחטה: **בחלב אמו.** משמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר וגדי הא איתרבאי ביה כל בהמה טהורה ולא טמאה הלכך חלב כגדי דהא אמו כתיב וקא ממעט חלב טמאה אפילו הבשר טהור: **איסור חל על איסור.** אני שמעתי דגרס ליה והכי פירושו איסור חל על איסור ולא אצטריך קרא לא לחלב ולא למתה: **מחד קרא.** כלומר מהאי קרא דאתא לגופיה נפקי דאם בשל חלב או בשר נבלה בחלב אף הם במשמע. וקשיא לי הא דאמרינן לקמן בפירקין (דף קטז.) לר"ע משום דלית ליה איסור חל על איסור מייתרי ליה כולהו תלתא גדי לדרשה ואמרינן חלב ומתה לא צריכי קרא והכא לשמואל נמי דלית ליה איסור חל על איסור אמרינן חלב ומתה מחד קרא נפקי ולא מייתרי כולהו אלא תרי. ונראה בעיני דלא גרסינן להאי קסבר שמואל איסור חל על איסור אלא הכי גרסינן חלב ומתה מחד קרא נפקי כו' דכולהו תלתא גדי מייתרי לדרשה דהוה ליה למיכתב לא תבשל בחלב אמו כל מי שיש לו חלב אם בהמה כיון דסופינו להביא במשמע גדי אף עגל וטלה כדאמרן לעיל ומדכתב גדי לדרשה אתי חד לחלב ומתה לאשמועינן שיהא איסור חל על איסור ואיתרבו להו תרוייהו דהא מין גדי הן והי מינייהו מפקת וחד לשליל וחד למעוטי טמאה ולקמן נמי בשמעתין אמרינן שאני הכא דרבי רחמנא גדי אלמא איסור חל על איסור לשמואל הכא מגדי נפקא ליה מריבויא והא דפריך לקמן וסבר שמואל איסור חל על איסור הא קשיא ליה דמדרבי שמואל חלב ומתה אלמא איסור חל על איסור: **דם** ושליא לא בעיא קרא למעוטינהו דהא לאו גדי נינהו ומהיכא תיתי לאיסורא: **ומתו בו.** כאוכל תרומה בטומאת גופו כתיב דהא לעיל מיניה כתיב איש איש מזרע וגו': **פרט לזו כו'.** אלמא לא אתי איסור טומאת הגוף שהוא במיתה בידי שמים וחייל אאיסור טומאת תרומה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה כדמפרש ביבמות בפ' הערל (עג:) מכשעריך תאכלנו הטמא והטהור [דברים טו] דמשמע טמא וטהור אוכלין בקערה אחת בשר פסולי המוקדשין לאחר פדיונן דאין בהן איסור טומאה וכתיב תאכלנו לזה ולא לאחר כלומר בזה התרתי לטהור לאכול עם הטמא ואע"פ שאוכל בשר טמא שמותר לאכול פסולי המוקדשין בין בטומאת הגוף ובין בטומאת עצמן אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול בטומאת עצמה ולאו הבא מכלל עשה עשה. אבל אוכל תרומה בטומאת הגוף מפורש בו לא תעשה דכתיב [ויקרא כב] בקדשים לא יאכל וכתיב בתריה ובא השמש וטהר ואחר יאכל וגו' ומוקמינן ליה בתרומה ביבמות (דף עד:): ה"ג **בעלמא סבר שמואל איסור חל על איסור ושאני הכא דגלי רחמנא ומתו בו כי יחללוהו ואבע"א בעלמא קסבר אין איסור חל על איסור ושאני הכא דרבי רחמנא גדי. ולשון**[ט] שמעתי קשיא לי כיון דחד לגופיה הי רבי והי מייתר והא דרשינהו: **הא דרביה.** רבי [י]אלעזר שאמר לעיל שמואל משמו וכל היכא דקתני משום פלוני לא שמע מפיו אלא מפי אחרים [כ]שאמרו מפיו ושמואל לא ראה את רבי [י]אלעזר בחורבן היה (גיטין דף נו.) מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי ושמואל מדורות האחרונים היה בסוף שנותיו דרבי[מ]: **שלא הניקה.** לא ילדה מעולם ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה מי דייקינן אמו שהיתה אמו כבר או לא: **חד אמר לוקה.** קס"ד דלאכילה קאמר והם[ל] התרו בו משום בשר בחלב: **אין איסור חל על איסור.** ולא נפיק מקרא דלגופיה וקרא יתירא לית לן לרבויי דאיכא למימר חד לרבויי שליל אתא דלא ס"ל פירשא הוא ובעי קרא למעוטי דאילו למעוטי דם וטמאה לא איצטריך דכיון דאין איסור חל על איסור מהיכא תיתי לן דליתסרו דבעי למעוטינהו: **כי פליגי אבשול.** שהרי החלב וכל שאר איסורין לא נאסרו לבשל אלא בשר בחלב הלכך גבי בשול אין כאן אלא איסור בשר בחלב:

ומר

מסורת הש"ס

א) [קדושין כד. וש"נ], ב) [נזכר לקמן קטו.], ג) [לקמן קיז. קטו. ולעיל קא. יבמות לג. קדושין עז: סנהדרין פא. כריתות יד: כג. מעילה טו.], ד) סנהדרין פג., ה) [נ"ל אליעזר], ו) [יבמות יג:], ז) [הא דלא יליף מבשר בחלב עי' תוס' לעיל קא: ד"ה ת"ל שכן היא], ח) [נ"ל מרבה], ט) כס"א: ולשון, י) [נ"ל אליעזר], כ) [ב"מ פה:], ל) [נ"ל אם], מ) [עי' תוס' יומא ס. ד"ה תרי ומש"כ בלזו], נ) עי' רש"א.

תורה אור השלם

1. וְאֵת עֹרֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים הִלְבִּישָׁה עַל יָדָיו וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו: בראשית כז טז
2. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט

גליון הש"ס

גמ' שאינו במיתה שנאמר. עי' יבמות דף ל ע"א רש"י ד"ה תרומה טמאה ובגיטין דף נד ע"א ברש"י ד"ה דאכל מיניה ול"ע ועי' לעיל דף קא ע"א תוס' ד"ה בגמאת ועי' פר"ח משנה ג' דפרה וכר"ש שם: רש"י ד"ה הא דרביה וכו' שאמרו וכו'. עי' ב"ב דף קיד ע"ב ברשב"ם ד"ה משום ר"י:

מוסף רש"י

וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. מדלא כתיב אחד ונגמור כולהו מיניה (קדושין כד:) מדהדר כתביה לאידך ולא ילפא ממבריה שמע מינה דוקא הני קאמר (פסחים מה.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones